

Prof. Andrzej Węclawski
Wydział Grafiki
Akademia Sztuk Pięknych
w Warszawie

Warszawa, 25 sierpnia 2015 roku.

Recenzja pracy doktorskiej i dorobku artystycznego mgr Marty Banaszak sporządzona w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuki piękne, wszczętym przez Radę Wydziału Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.

Mgr Marta Banaszak urodziła się w 1975 roku w Warszawie. W latach 1996-2002 studiowała na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego, uzyskując dyplom w Katedrze Komunikowania Masowego prof. Macieja Mrozowskiego. W latach 1999-2006 odbyła studia licencjackie i magisterskie na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, specjalizując się w dziedzinie grafiki warsztatowej. Pracę licencjacką obroniła w 2003 roku w mojej pracowni, realizując cykl barwnych linorytów inspirowanych dawną nowelą włoską, za który otrzymała wyróżnienie dziekańskie. Pragnę dodać, że była to pierwsza praca licencjacka, której byłem promotorem. W latach 2003-2006 odbyła staż artystyczny na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu w Damaszku, pod kierunkiem prof. Abdula Karima Faraja. W 2007 roku zrealizowała pracę magisterską w Pracowni Grafiki Warsztatowej prof. Rafała Strenta, zatytułowaną „Polacy”. Kontynuował naukę w latach 2007-2015 na studiach doktoranckich prowadzonych na Wydziale Grafiki ASP w Warszawie.

Marta Banaszak posiada bogaty dorobek artystyczny. Przygotowała trzynaście wystaw indywidualnych, zrealizowanych w latach 2000-2015: - L'UOMO, XII Art Week of Cecina, Toscolano Maderno, Włochy /2002/, - BODIES, Galeria Fateh Mudarres Atelier, Damaszek, Syria /2004/, - PRINTMAKING, Galeria „Al Baath Art Gallery” ,Damaszek, Syria /2005/, -SYRIANA, Centrum Kulturalne w Massiaf, Syria /2005/, -TONDO, Kancelaria Karnioł -Małeckie, Warszawa,/2006/, - POLACY, Galeria PRACOWNIA3, Inżynierska 3, Warszawa /2006/, -MIEJSCOWI, Spotkania z kulturą arabska, Program Europejski RADIUS, Łódź/2009/, -ARABOWIE, Café Kulturalna, Pałac Kultury, Warszawa /2011/, - WIELKIE LIZANIE, artcover 1000 m2, Street Art By Fenix, ul.Okrzei 26, Warszawa /2014/, - ADULT ROOM,KISSPRINT 2014, Mokotowska 73, Warszawa /2014/, - STATEMENT, Sztuka kobiet w Polsce po 1989r., Mito, Warszawa /2014/, - ADULT ROOM, Interdyscyplinarny Festiwal Miasto Gwiazd, Żyrardów /2014/, -PANIC, Warsztat Artystyczny, Warszawa /2015/.

Uczestniczyła w pięćdziesięciu pięciu wystawach zbiorowych m.in.: -„Jesteśmy w czerni i bieli”, Związek Polskich Artystów Plastyków, Warszawa /2001/, -„International Bookmark Exchange”, Charleroi, Belgia /2001/, -V Międzynarodowy Konkurs Grafiki, Rysunku i Akwareli

„Premio Agazzi”, Bergamo, Włochy, /2001/, -II Biennale Grafiki Studenckiej, Poznań /2001/, -VI Międzynarodowy Konkurs Grafiki, Rysunku i Akwareli „Premio Agazzi”, Bergamo, Włochy, /2002/, -XI Międzynarodowy Konkurs Graficzny im. Józefa Gielniaka, Muzeum Karkonoskie, Jelenia Góra, /2003/, -V Triennale Grafiki Polskiej, Katowice, /2003/, -VIII Quatriennale Drzeworytu i Linorytu Polskiego, Olsztyn, /2003/, -Wystawa „Academie des Beaux-Arts de Varsovie”, Ecole des Beaux-Arts de Besancon, Francja, /2003/, -Sekcja oficjalna XI Międzynarodowe Biennale Grafiki Sarcelles-Val de France, Francja, /2003/, -Wystawa rysunku 10 artystów europejskich „Dessiner n’est pas copier”, sala Andre Malraux, Sarcelles, Francja, /2005/, Grand Prix Młodej Grafiki Polskiej 2006” Galeria Bunkier Sztuki, Kraków, /2006/, -„LETTRA 2006- sztuka książki i grafika” Biblioteka Jagiellońska, Kraków, /2006/, -„Gdy Słowo staje się Obrazem” - wystawa ilustracji biblijnej w Galerii Prezydenckiej w Warszawie, /2006/, -„Gdy Słowo staje się Obrazem” - wystawa ilustracji biblijnej w Centrum Kultury „Zamek” w Poznaniu, /2006/, -„LESSEDRA 2006” Międzynarodowy Konkurs Graficzny”, Sofia, Bułgaria, /2006/, -Wystawa “Mistrz i Uczeń” Galeria Academia, Narodowa Akademia Sztuki w Sofii, Bułgaria, /2007/, -„LINOCUT TODAY 2007” Międzynarodowy Konkurs Graficzny, Bietigheim-Bissingen, Niemcy, /2007/, -14th Tallinn Print Triennial “POLITICAL & POETICAL”, Estonia, /2007/, -6th LESSEDRA World Art Print Annual, Sofia, Bułgaria, /2007/, -Wystawa Laureatów „Grafiki Warszawskiej” 2006, Galeria TEST, Warszawa, /2007/, -IMPRINT 2008 Międzynarodowe Triennale Sztuk Graficznych im. T. Kulisiewicza, Warszawa, /2008/, -XV German International Exhibition of Graphic Art , Frechen, Niemcy, /2008/, -6 Międzynarodowe Biennale Współczesnej Grafiki w Nowosybirsku, Rosja, /2009/, -XIV Międzynarodowe Biennale Grafiki w Sarcelles, Francja, /2009/, -9th Lessedra World Art Print 2010 Annual, Sofia, Bułgaria, /2010/, -XV Międzynarodowe Biennale Grafiki w Sarcelles, Val-de-France, Francja, /2011/, -„Grafika i Edukacja – Polskie uczelnie artystyczne”, Pałac Sztuki, Kraków, /2012/, -„KISSPRINT Grafika z kręgu ASP w Warszawie”, SOHO Factory, Warszawa, /2012/, -„KISSPRINT Grafika z kręgu ASP w Warszawie”, Wydział Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, /2012/, -Międzynarodowe Triennale Grafiki Współczesnej w Nowosybirsku, Rosja, /2012/, -„1in0 Wystawa linorytu w ASP”, Akademia Sztuk Pięknych, Warszawa, /2013/, -LINOCUT TODAY 2013, Międzynarodowy Konkurs Graficzny, Bietigheim-Bissingen, Niemcy, /2013/, -„Grafika w Kręgach Sztuki”, wystawa wyższych uczelni artystycznych, Katowice - Czeski Cieszyn, /2013/, -„I Międzynarodowe Konfrontacje Akademickich Pracowni Artystycznych - Orle Gniazdo-Hucisko” Galeria Uniwersytecka, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Artystyczny w Cieszynie, /2013/, - „MiTo. KISSPRINT. Gra o grafikę”, Galeria MiTo, Warszawa, /2013/, -“Graficy Kontratakują”, Festiwal Najazdów, Warszawa, /2013/, -“3,2,1...Start”, Galeria Doktorancka STYK, Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie, /2013/, -Grafika. Gra Sztuki, Galeria Salon Akademii, Warszawa, /2014/, -Galeria TEST- Wystawa Laureatów 20-lecia Grafiki Warszawskiej, Galeria TEST, Warszawa, /2014/, -KISSPRINT 2014, Mokotowska 73, Warszawa, /2014/, -Galerie Jurgensen, Oetjendorf, Niemcy, /2014/, -Miesiąc Grafiki Warszawskiej, Galeria Zajezdnia, Lublin, /2014/, -XIV Europejskie Biennale

Grafiki, Brugge, Belgia,/2014/, -LINO 2 – grafika z kręgu ASP w Warszawie, Muzeum Ziemi Kaliskiej,/2015/.

Doktorantka posiada doświadczenie zawodowe. W latach 1996-1999 odbyła staż oraz rozpoczęła pracę dziennikarską w redakcji dziennika „Rzeczpospolita”. Następnie w okresie 2003-2014 pracowała na stanowisku głównego projektanta w firmie The Concepts, zajmującej się projektowaniem przemysłowym. Uczestniczyła w realizacji kampanii min. dla L’Oreal, AVON, Coca-Cola, domów mody Louis Vuitton, Lanvin, autorskich kolekcji dla Macieja Zienia, Reese Witherspoon, Salmy Hayek.

Marta Banaszak prowadzi aktywną działalność związaną z popularyzacją i promocją grafiki artystycznej. W trakcie studiów doktoranckich organizowała wykłady oraz prowadziła zajęcia ze studentami. Była kuratorką i współorganizowała ważne wystawy młodej grafiki warszawskiej: - KISSPRINT, Soho Factory, 2012,- LINO 01 Grafika z Kręgu ASP, 2013,- MiTo. KISSPRINT. Gra o grafikę, 2013, - KISSPRINT Noc Grafiki, 2014,- LINO 02 Grafika z Kręgu ASP, 2015. W 2014 roku stworzyła i zrealizowała projekt Street Art By Fenix, polegający na umieszczeniu prac artystów z kręgu warszawskiej ASP na ogromnych siatkach osłaniających w trakcie remontu stare kamienice. W ramach przedsięwzięcia wykonała na warszawskiej Pradze artcover „Wielkie Lizanie”, o powierzchni 1000 m². Jest współzałożycielką Stowarzyszenia Twórców Grafiki Artystycznej KISSPRINT na Wydziale Grafiki ASP w Warszawie.

Praca doktorska Marty Banaszak nosi tytuł „Khan Asad Pasha - Monografia formy”. Taki wybór tematu nie był dla mnie zaskoczeniem. Znane mi są fakty z biografii doktorantki: dzieciństwo spędzone w krajach Bliskiego Wschodu, pobyt na kilkuletnim stażu artystycznym na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu w Damaszku, fascynacja kulturą islamu. Istotny wydaje mi się wybór samego obiektu umieszczonego w tytule. Budynek karawanseraju Khan Asad Pasha to znakomity przykład świeckiej architektury. Budynek wzniesiony w XVIII wieku w Damaszku nosi nazwisko swego fundatora. To monumentalna budowla, ikona architektoniczna miasta, w której zastosowano dekorację zwaną ablaq, polegającą na pokryciu okładziną z kamienia, ułożoną w poziome białe i czarne pasy, ścian, fasady i filarów. To zestawienie czerni i bieli tworzy z karawanseraju graficzny obiekt. Ówczesne urzeczywistnienie idei instalacji graficznej w architekturze.

Praca składa się z dwóch zasadniczych części. Pierwszą stanowi seria linorytów inspirowanych bezpośrednio budynkiem Khan Asad Pasha i tak jest zatytułowana. Inspirowanych, a nie przedstawiających, nie opisujących i nie ilustrujących. Formy architektoniczne pokryte czarno-białymi geometrycznymi motywami są elementami przewodnimi serii. Posłużyły do tworzenia kompozycji graficznych, w których fragmenty architektury stały się samoistnymi obrazami. Zastosowana umiejętnie multiplikacja, odpowiednie kadrowanie i eksponowanie wybranych fragmentów obrazu w starannie dobranej skali i ujęciu perspektywnym powoduje, że kolejne przedstawienia oddalają się

od źródła inspiracji. Tworzą iluzyjną geometryczną przestrzeń, uzyskują formę znaku lub figury. Mamy tu do czynienia z ciągiem poszukiwań formalnych. Kolejne prace są rozwinięciem idei, uzupełnieniem serii. Prace wykonane są w technice linorytu. Obijane ręcznie na prasie graficznej. Wykorzystywana technika jest tradycyjna, ale posługiwanie się obrazem całkowicie współczesne. Podkreśla to też zastosowana metoda pracy. Pierwotny obraz został przetworzony i opracowany cyfrowo. Wycięcie matrycy to zakończenie złożonego procesu. Wielkoformatowe grafiki zbudowane są na zasadzie kontrastu czerni i bieli z dyskretnym udziałem szarości. Przyjmują czasami modułowy charakter, składają się z kilku części tworzących jedną całość. Pierwsza seria grafik jest jednolita stylistycznie.

Druga część pracy nosi tytuł „Figuracje”. I tu na samym początku zaskoczenie. Nie ma śladu po spójności, którą znamy z części pierwszej. Serię tworzą linoryty, które powstały pod wpływem bardzo różnych inspiracji. Pozornie nic ich ze sobą nie łączy. Prace przedstawiają bryły, figury niemożliwe, formy nawiązujące do różnych działów nauki. Poczynając od pracy „Wielkie lizanie”, która następnie pojawiła się jako grafika wydrukowana na siatce przysłaniającej jedną z warszawskich kamienic w ramach projektu Street Art By Fenix, przez prace inspirowane kulami Neocube wytwarzającymi silne pole magnetyczne i służącymi do budowania złożonych kompozycji przestrzennych, poprzez wyobrażenie torusa w formie opony, dwuwymiarową siatkę zaprezentowaną w ujęciu perspektywicznym jako ilustracja metody przedstawiania przestrzeni, geometryczne kompozycje lustrzane, wariacje na temat kolumn w stylu op-art, grafiki inspirowane figurami niemożliwymi, kończąc na wizerunku butli gazowej przedstawionej w wireframe czyli siatce opisującej obiekt w programach 3D. Seria prac tworzy rodzaj kolekcji ciekawych obiektów. Poszczególne grafiki mogą funkcjonować oddzielnie, ale umiejętnie zestawiona całość odkrywa zawartą w zestawie ideę. Wnikliwe uzasadnienie autorskich wyborów i opis powstającego zestawu grafik odnajdziemy w obszernym autokomentarzu towarzyszącym pracy praktycznej. Autorka zwraca uwagę na obszary zainteresowań usytuowane pomiędzy sztuką, nauką a religią. Wszystko w kontekście relacji międzykulturowych pomiędzy kulturą arabską, a kulturą europejską. Ekspozuje ważną dla niej problematykę przedstawiania przestrzeni w sztuce, istotną rolę geometrii w tym procesie, zainteresowanie kompozycjami lustrzanymi, figurami niemożliwymi i zjawiskami złudzeń optycznych. W części pierwszej dokonuje wnikliwego opisu budynku karawanseraju Khan Asad Pasha, źródła inspiracji całego projektu. Określa filozoficzne i kulturowe podstawy, pojmowania piękna w kulturze islamu opartego na obliczeniach matematycznych i geometrii. Rozważania prowadzi na przykładzie stylu czarno-białych dekoracji ablaq podając przykłady inspiracji tym typem zdobień w kulturze europejskiej. W kolejnej części pracy zastanawia się nad analogiami między stylem ablaq, a myśleniem graficznym. Śledzi wykorzystanie tych doświadczeń przez różne odmiany sztuki. Poczynając od twórców zajmujących się zjawiskami optycznej iluzji, wykorzystujących formę taselacji czyli sztuki dekorowania powierzchni brył skomplikowanymi wzorami, po prace twórców op-artu. Przytacza przykłady inspiracji sztuką arabską, głównie architekturą i kaligrafią, w kulturze współczesnej. Opisuje związki nauki ze sztuką jako przykład pomostu

międzykulturowego. To właśnie w kulturze islamu nauka i sztuka były zawsze blisko siebie. Artysta tworzył i doskonalił swój talent nie na swoją chwałę, ale na chwałę Boga. Stąd wywodzi się idea świętej geometrii, stawiająca na pierwszym planie wartości duchowe zawarte w sztuce i poddane ścisłym regułom zasady jej tworzenia. Autorka odnajduje kolejne związki międzykulturowych inspiracji w koncepcji miast idealnych i złotego podziału, idei symetrii i powielania wzoru, konstruowaniu figur niemożliwych, torusa jako symbolu geometrycznej doskonałości, projektowaniu graficznym, sztuce określanej geometryczną i minimalizmem. Praca uzupełniona jest o bogaty zbiór ilustracji, które korespondują z opisywanymi przykładami oraz zawiera całość dokumentacji pracy doktorskiej „Khan Asad Pasha -Monografia formy”. Reprodukcjom grafik towarzyszą krótkie autokomentarze.. Materiał jest dobrze opracowany i napisany, we właściwy sposób wprowadza w ideę pracy.

Pracę doktorską Marty Banaszak można określić mianem kulturowego projektu. Autorka przygotowała konsekwentny i dobrze przemyślany scenariusz, który wypełniła, dobierając odpowiednie przykłady, kolejnymi grafikami. Pozorna sprzeczność panująca w zestawieniu prac z serii pierwszej „Khan Asad Pasha” i drugiej „Figuracje” potęguje zainteresowanie i prowokuje do szukania rozwiązania. Autorka udowadnia tezę jak istotne są inspiracje i związki międzykulturowe. Okazuje się, że możemy je odnaleźć w odległych od siebie rejonach. Potwierdza też twierdzenie, że w sztuce najważniejsze są ponadczasowe wartości zawarte w strukturze i kompozycji, które są wieczne. Wybrana droga realizacji serii jest równie interesująca. Praca nie ma formy typowego cyklu graficznego. To co najistotniejsze w projekcie powinno pojawić się w dobrze zaaranżowanej przestrzeni ekspozycyjnej.

Podsumowując: powstało dzieło o wysokim poziomie artystycznym, praca doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu artystycznego. Moja opinia dotycząca przewodu doktorskiego jest jednoznacznie pozytywna. Przedstawiona do oceny praca oraz bogaty i dobrze udokumentowany dorobek twórczy, uzasadniają postawienie wniosku o nadanie przez Radę Wydziału Grafiki mgr Marcie Banaszak stopnia doktora w dziedzinie sztuk plastycznych.

Prof. Andrzej Węclawski